

Avaldatud 21.01.2015 kell 00:00

Lapsehoiu ebavõrdsed võimalused

Irina Kalso

VILJANDI LINNAL on valminud uus lapsehoiuteenuse rahastamise eelnõu, mis läheb volikokku kinnitamisele 29. jaanuaril. Koolieelse lasteasutuse seaduse (KELS) muutmise tõttu ja omavalitsuse ettepanekul tekkis läinud aasta lõpul minu ja linnavalitsuse dialoogis olukord, et peame lapsehoiuteenust osutama hakkama senisest odavamalt.

VILJANDI LINNAL on valminud uus lapsehoiuteenuse rahastamise eelnõu, mis läheb volikokku kinnitamisele 29. jaanuaril. Koolieelse lasteasutuse seaduse (KELS) muutmise tõttu ja omavalitsuse ettepanekul tekkis läinud aasta lõpul minu ja linnavalitsuse dialoogis olukord, et peame lapsehoiuteenust osutama hakkama senisest odavamalt.

Kõne all oli KELS-i paragrahv 27, mille järgi peab munitsipaallasteaiakohta ootav lapsevanem lapsehoiuteenuse eest senisest vähem raha ja omavalitsus rohkem hüvitist maksma. Lapsevanemate omaosalus ei tohi enam ületada 20 protsenti kehtivast alampalgast ka lapsehoiuteenuse eest makstes.

Uuendustega tullakse perekondadele appi. Aga kas seda tehakse õiglaselt? Kahtlen. Mulle jäi mulje, et linn püüab lapsehoiuteenust osutavate ettevõtete peaaegu olematu kasumi arvelt lisa haugata, proovides neile ette kirjutada majandamist madalamate hindadega. Tundub, nagu linnavalitsuses ei teataks, et lapsehoiuettevõtte on tulnud linnale appi ajal, mil siin ei jätku sõimekohti, ja selline firma pole hiigelkasumi teenija.

LÄINUD AASTA lõpul tegi linnavalitsus Kukeräädsiku nime all tegutsevale osaühingule Lapsehoiuteenused ettepaneku lõpetada 28. veebruaril rahastamisleping, mis on kehtinud alates 2007. aastast. Vastust sellele ootas ta detsembris, kuu aega enne uue rahastamiskorra eelnõu valmimist. Sellises ebamäärases olukorras nõusoleku andmine oli ettevõtjale riskantne ja kahtlane. Põhjendatult, sest nagu nüüd näha, lepingust ettevõtjaga eelnõus enam ei kirjutata.

Kõige rohkem häirib meid ebaõiglus, mis võib osaks saada lapsehoiuteenust kasutavatele peredele, kui linnavalitsuse plaan lähebki läbi nii, nagu eelnõus seisab.

Esimene ebaõiglane asi on lapsevanema 20-protsendiline omaosalus ehk kehtestada see seaduses lubatud ülemmääras. Et seni on lapsevanemad teenuse eest ise tunduvalt rohkem maksnud, näib, et seaduse rakendamisega tuleb omavalitsus neile tublisti appi. Seda ei saa siiski nimetada võrdseks kohtlemiseks.

Lapsehoiukoha eest peab lapsevanem Viljandis maksma 20, lasteaiakoha eest aga 12–13 protsenti palga alammäära. Erinevalt lasteaias käiva lapse perest ei saa lapsehoiuteenust kasutav pere õppemaksu pealt ka tulumaksuvabastust ning selle võrra maksab ta niigi rohkem.

Teiseks: linn kavatses kehtestada toetuse saamise tingimuseks muu hulgas selle, et laps peab olema munitsipaallasteaia järjekorras ja vanem ei ole pakutavast lasteaiakohast loobunud. Teadaolevalt ei ole suur osa lapsehoiuteenust kasutavatest peredest avaldanud soovi last lasteaiada panna. On oodata, et hüvitise saamiseks kirjutab nüüd iga selline pere vastutahtsi lasteaiavaalduse.

KELS-i põhjal võib alusharidust peale lasteasutuse omandada kas või kodus. Kui seadus veel võimaldab valida, siis omavalitsuse rahapoliitika enam mitte. Mille või kelle huve see teenib, võib igaüks ise oletada. Vastuses ettevõtjale on linnavalitsuse ametnikud tõdenud: muudatuste võimalikku mõju linnavalitsus hinnanud ei ole.

On suur pettumus, et lastesõbraliku linna tiitlit kandvas Viljandis noorte peredega niiviisi katsetatakse. Kui linn tahaks toetada vanemate vaba valikut lapsele alushariduse tagamisel, peaks säilima rahaline toetus ka neile, kes ei soovi oma last munitsipaallasteaiada panna.

KOLMAS UUENDUSLIK tingimus võib anda lisatööd arstidele, sest eelnõu kohaselt on lapsehoiuteenust kasutaval perel õigus lapsehoiuhüvitist taotleda kahel juhul. Esiteks juba mainitud puhul, kui laps on lasteaias järjekorras, ja teiseks siis, kui laps vajab arsti otsuse kohaselt tervisliku seisundi tõttu erilist tähelepanu ja väikest kollektiivi.

Arstitõendit on lihtne saada, sest arvestades laste kehva tervislikku seisundit, vajaks väiksemat rühma iga teine. Allergiad, astma ja toitainevaesest toidust nõrgestatud immuunsüsteem – need on juba õigustatud põhjused.

Neljandaks määratakse eelnõu kohaselt hüvitis vaid teenuse täisajaga kasutamise korral. Miks ei võiks edaspidigi toetust anda ka teenust osaajaga kasutavale perele? Munitsipaallasteaias käiva lapse perelt ei võeta ju toetust sel põhjusel ära. Loodan, et igale perele seletatakse lahti, miks on lapsehoid pere eralõbu, kui laps pole seal täisajaga. Ei saa rääkida paindlikust lapsehoiust, kui rahaliselt tahetakse see teha paindumatuks.

Viies asi puudutab lapsehoiuteenust osutavaid ettevõtteid. Linnavalitsus

pakkus algul välja fikseeritud toetussummat analoogselt seni kehtinud määrusele, lootes seadust täites raha kokku hoida. See nõudnuks teenuse osutajalt niigi omahinna piiril oleva kohatasu alandamist, mistõttu ei saanud meie ettevõtte kuidagi nõustuda.

Munitsipaallasteaedades suurendatakse õppemaksu õpetajate palga tõstmise ettekäändel. See oleks kuldaväärt mõte, kui raha ei võetaks vanemate kukrust kohe pärast lapsetoetuste tõusu. Et seadus lubab seni lapsehoiuteenuse eest kuus 175 eurot maksnud vanemalt nüüd kuni 78 eurot küsida, plaanis linnavalitsus raha kokku hoida, makstes lapsehoiuettevõttele toetust 85 protsenti munitsipaallasteaia kulust. Selle põhjenduseks toodi, et lapsehoiuteenus ei ole võrdväärne lasteaiateenusega, kuid lasteaedade kohatasud on kujunenud 80–210-kohaliste majade põhjal. Kümnekohalise lapsehoiu puhul on kohatasu tunduvalt suurem. Kui me oleksime linna kavaga nõustunud, oleksime pidanud oma töötajate palka alandama, mis on ebaseaduslik.

Linna üks hirme oli, et uue korra kohaselt võib ettevõtja oma teenuse kuutasuks ka 1000 eurot määrata. Selle hajutamiseks võiks säilitada omavalitsuse õiguse kontrollida raha kasutust, mida saab teha juhul, kui ta rahastab ettevõtet, mitte ei maksa vanematele hüvitist.

Õnneks kirjutati eelnõusse hüvitise saamise kord, mis ei demonstreeri usaldamatust ega sunni ettevõtjat heategevusele: «...linnavalitsuse määratav hüvitise summa saadakse kohatasu kogusummast vanema omaosaluse lahutamisel.» Kuid ka see õnn jääb üürikeseks, sest eelnõus peituvad arvud ei kinnita koostöösoovi. Seletuskirjas seisab, et linnas

ootab lasteaiakohta 46 sõimeealist last ja linn vajab püsivalt 30 sõimekohta, jättes just nagu arvestamata kohti juba pakkuvad eraettevõtted. Kas linn planeerib 2015. aasta teisel poolel munitsipaallapsehoiu loomist ja toimivatele ettevõtetele konkurentsi pakkumist, kuigi reaalselt vajadust ei ole?

Lapsehoiuteenuse pakkujana oleme loodava määruse eel tuleviku suhtes ebakindlad, sest noorte perede valikuid ei taheta enam toetada. Kas kõik see leiab aset ainult raha pärast?

Sakala Tasuline